

Analiza pristupačnosti - Banja Luka

Izdavač:

Caritas Bosne i Hercegovine

Za izdavača:

Mons. Tomo Knežević

Pripremili:

Milan Jović, Zlatko Malić, Željko Volaš, Suvad Zahirović i Fikret Zuko

Sadržaj

1.	Uvod	3
1.1.	Projekt Access	3
1.2.	Analiza pristupačnosti	3
1.3.	Uvod u pristupačnost.....	4
1.4.	Kratki pregled zakonskog okvira u BiH	6
2.	Rezultati analize pristupačnosti	8
2.1.	ZGRADA GRADSKE UPRAVE	9
2.2.	CRVENA APOTEKA	10
2.3.	NOVA BANKA, FILIJALA	11
2.4.	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD	12
2.5.	NARODNO POZORIŠTE REPUBLIKE SRPSKE.....	13
2.6.	POLIKLINIKA	14
2.7.	FRIZERSKI SALON KS	15
2.8.	HOTEL VIDOVIĆ	16
2.9.	PARK MLADEN STOJANOVIĆ	17
2.10.	POŠTE SRPSKE.....	18
2.11.	RASKRIŽJE U ULICI KRALJA PETRA I.....	19
2.12.	RESTORAN CITADELA	20
2.13.	SPORTSKA DVORANA OBILIĆEVO	21
2.14.	TRŽNI CENTAR DELTA PLANET	22
3.	Dodatak - Obrazac za analizu pristupačnosti	23

“Objavljivanje ovog dokumenta financirano je grantom Ministarstva vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država (Department of State). Mišljenja, nalazi i zaključci koji su ovdje navedeni pripadaju autorima i ne odražavaju nužno mišljenja, nalaze i zaključke Ministarstva vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država.“

1. Uvod

1.1. Projekt Access

Caritas Bosne i Hercegovine zahvaljujući potpori Veleposlanstva Sjedinjenih Američkih Država u Bosni i Hercegovini realizira projekt Access – *pristupačnost za osobe s invaliditetom*. Radi se o još jednom značajnom projektu koji *Caritas* Bosne i Hercegovine provodi s ciljem unaprjeđenja životnih uvjeta za osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini. Projekt Access stavlja naglasak na pristupačnost, osobito na arhitektonsku pristupačnost, sukladno članku 9. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda. Projekt je povezan s nizom strategija i akcijskih planova na domaćoj razini, te s 13. prioritetom Europske komisije u procesu integracije Bosne i Hercegovine u Europsku uniju.

1.2. Analiza pristupačnosti

Analiza pristupačnosti provodit će se u 15 lokalnih zajednica u Bosni i Hercegovini, i to: Vogošća, Tuzla, Mostar, Goražde, Travnik, Bihać i Livno (Federacija Bosne i Hercegovine), Bijeljina, Prijedor, Doboj, Trebinje, Foča, Banja Luka i Istočno Sarajevo (Republika Srpska), te Brčko distrikt BiH. Analizom će se obuhvati 10 – 15 javnih objekata i javnih površina na području svake od navedenih zajednica. Planirano je analizirati pristupačnosti u objektima poput: javne uprave (općinske, gradske, kantonalne), objekata ustanova i javnih službi (služba za zapošljavanje, dom zdravlja, centar za socijalni rad, škole i sl.), kulturnih i/ili sportskih objekata (kazalište, knjižnica, kino, dom kulture, sportska dvorana itd.), ugostiteljskih objekata (hotel, motel, restoran i sl.), javnih površina poput šetnice, parka i prometnice i raskrižja.

Iako broj lokalnih zajednica nije dovoljan za općenitu analizu pristupačnosti u cijeloj Bosni i Hercegovini, a također ni broj planiranih objekata u pojedinim lokalnim zajednicama, vjerujemo da će ova analiza pomoći kako bi se javnost bolje upoznala s problemom pristupačnosti. Analiza i cijeli projekt će dati svoj doprinos u izgradnji inkluzivnog i pristupačnog okruženja za osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini. Nadamo se da će rezultati analize pomoći da se još jednom, na argumentirani način, ukaže na problem nepristupačnog okruženja, te da će donositelji odluka, kao i nadležne službe, reagirati sukladno svojim mogućnostima.

1.3. Uvod u pristupačnost

Pristupačnost je jedan od ključnih preduvjeta za uživanje prava i dostojanstva osoba s invaliditetom. Pitanjima otklanjanja prepreka, nesmetanog kretanju i korištenju otvorenih prostora, te prostora javnih i privatnih zgrada namijenjenih javnosti, počela se posvećivati značajnija pažnja još sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća, a naročito nakon povećanja broja osoba s invaliditetom čiji je invaliditet bio uzrokovan različitim nezgodama, ratovima i drugim uzrocima.

Zbog isključenosti osoba s invaliditetom koja je uzrokovana arhitektonskim preprekama, osobe s invaliditetom prepoznate su i postale vodeća skupina za zagovaranje kreiranja standarda čijom bi se primjenom osiguralo da javni prostori različitih namjena postanu dostupni i osobama s invaliditetom. Društvo je brzo prepoznalo prednosti primjene univerzalno dizajniranih i izgrađenih javnih prostora za puno veći broj korisnika nego što su to samo osobe s invaliditetom.

Već početkom osamdesetih godina prošlog stoljeća razvijeni su prvi ISSO međunarodni standardi pristupačnosti koji su nakon toga preuzeti i ugrađeni u zakonsku regulativu velikog broja država svijeta. Zbog brzog napretka tehnologije i ukupnog razvoja društva, standardi pristupačnosti nužno su trebali reviziju i uključivanje napretka u propisivanje normi koje se prilikom projektiranja i građenja moraju poštivati, a kako bi se osigurao nesmetan pristup i korištenje različitih prostora namijenjenih javnosti bez prepreka. Dva su ključna koncepta na kojima počivaju međunarodni standardi pristupačnosti:

- ✓ Koncept zasnovan na „načelima univerzalnog dizajna“, što podrazumijeva takva tehničko-tehnološka i građevinska rješenja koja osiguravaju korištenje bez potrebe za dodatnom prilagodbom ili nekim vidom potpore za najveći mogući broj građana.
- ✓ Koncept zasnovan na dizajnu koji uzima u obzir potrebe pojedinih skupina korisnika i sukladno njima se dizajniraju određena arhitektonska i tehničko-tehnološka rješenja u prostorima javne namjene.

Značaj pristupačnosti prostora, transporta, tehnologija i informacija, te usluga i odgovarajućih pomagala vidljiv je iz same definicije fenomena invaliditeta u preambuli u točki E. i u članku 1., st. 2. u definiciji osoba s invaliditetom Konvencije o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda. Obje definicije prepoznaju „prepreke“ koje kreira društvo kao ključni razlog za

onemogućavanje punog sudjelovanja i uživanja prava i dostojanstva koja su osobama s invaliditetom kao ljudskim bićima zagarantirana svim međunarodnim pravnim dokumentima kojima se regulira područje ljudskih prava.

Dodatno, članak 9. Konvencije propisuje obveze državama članicama koje trebaju ispuniti kako bi osigurale puno i nesmetano sudjelovanje osoba s invaliditetom u korištenju dobara, informacija i tehnologija, te usluga namijenjenih svim građanima. Pristupačnost je jedno od pitanja koje prožima cijeli sadržaj Konvencije i prepoznata je kao preduvjet za ostvarivanje svih prava osoba s invaliditetom i osiguravanje preduvjeta za jednake mogućnosti i puno sudjelovanje u zajednici.

Nakon pregleda Inicijalnog izvješća o primjeni Konvencije o pravima osoba s invaliditetom pred Odborom za prava osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda koji je Bosna i Hercegovina prezentirala u travnju 2017. godine, Odbor je državi Bosni i Hercegovini preporučio da osigura primjenu Konvencije u području pristupačnosti na način da:

- ✓ (18.) je Odbor zabrinut što ne postoji sveobuhvatna strategija pristupačnosti niti zakoni s efektivnim sankcijama koji bi bili usklađeni na svim razinama, te što je navedeno da većina javnih zgrada i ustanova, s posebnim osvrtom na one koji pružaju besplatnu pravnu pomoć i/ili, naročito usluge za osobe s invaliditetom, kao i javni prijevoz, nisu pristupačni. Također je zabrinut što se usluge masovnih elektroničkih medija ne pružaju u formatu koji je dostupan osobama s invaliditetom;
- ✓ (19.) Odbor preporuča da Država potpisnica:
 - usvoji sveobuhvatnu strategiju pristupačnosti i akcijski plan s dovoljnim proračunom, učinkovitim mehanizmom za praćenje i mjerilima za uklanjanje prepreka s izvršnim i učinkovitim sankcijama za nepoštivanje.
 - promovira univerzalni dizajn za sve zgrade, javne službe i javni prijevoz,
 - osigura pristupačno informiranje i pristupačne medije, s posebnim osvrtom na elektroničke medije, u skladu s općim komentarom br. 2 (2014) o pristupačnosti (čl. 9.),
 - obrati pažnju na vezu između članka 9. Konvencije i ciljeva 9, 11.2 i 11.7 iz dokumenta *Ciljevi održivog razvoja*.

U dokumentu *Ciljevi održivog razvoja* (SDG) koji je Generalna skupština Ujedinjenih naroda usvojila 2015. godine, u ciljevima koji se odnose na

prepoznavanje potrebe osiguravanja pune uključenosti i sudjelovanja osoba s invaliditetom, naročita se pažnja posvećuje pitanjima pristupačnosti. Ovo je posebno naznačeno u cilju 11 o razvoju dostupnih i održivih zajednica koje uključuju sve i osiguravaju jednake prilike za sve, te u ciljevima 4 o obrazovanju, 6 o pravu na rad i 9 o pravu na dostupnost informacija i novih tehnologija za sve.

Još i prije stupanja na snagu Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom, neke od vodećih država svijeta, poput Sjedinjenih Američkih Država, Velike Britanije i drugih, usvojile su zakone kojima se zabranjuju svi vidovi diskriminacije osoba s invaliditetom, što je prvenstveno osiguralo brzi proces uklanjanja arhitektonskih prepreka za pristup osobama s invaliditetom najvećem broju javnih prostora i zgrada.

Na razini Europske unije, početkom dvadeset i prvog stoljeća usvojene su direktive o pravima putnika s različitim vrstama invaliditeta u željezničkom, pomorskom i zračnom prometu, a zahvaljujući snažnom zagovaranju organizacija osoba s invaliditetom su u Europskom parlamentu usvojene i direktive o pristupačnosti *web*-stranica javnih tijela osobama s različitim vrstama invaliditeta, kao i Direktiva o pristupačnosti roba i usluga, čime je stvoren pravni okvir za propisivanje obveze državama članicama Unije da prilagode ili usvoje zakonodavstvo koje će u ključnim područjima života primjenjivati standarde arhitektonske, pristupačnosti informacija i tehnologija, te pristupačnosti usluga.

Trenutačno je za područje arhitektonske pristupačnosti na snazi ISSO standard: ISO/TR 22411. Zbog tehnološkog napretka ovi se standardi revidiraju svake četiri godine, a kreirao ih je tim međunarodnih stručnjaka priznatih za područje dizajna u različitim područjima.

1.4. Kratki pregled zakonskog okvira u BiH

Nadležnosti iz područja pristupačnosti u Bosni i Hercegovini podijeljene su između više razina vlasti. Dijelom se pitanja za pristupačnost prometa, te elektroničkih medija i javnih operatora reguliraju na razini Bosne i Hercegovine. Arhitektonska pristupačnost zakonski je regulirana u Federaciji Bosne i Hercegovine na razinama entiteta i kantona, a u Republici Srpskoj na razini entiteta.

Također, u dijelu primjene i nadzora, općine i gradovi imaju djelomičnu nadležnost za pitanja pristupačnosti. Na temelju entitetskih zakona o prostornom uređenju i građenju Federacije Bosne i Hercegovine i Republike

Srpske, te Brčko distrikta BiH, usvojeni su podzakonski akti kojima se izravno propisuju obvezni standardi pristupačnosti za projektiranje i građenje bez arhitektonskih barijera.

U Federaciji Bosne i Hercegovine je 2009. godine usvojena *Uredba o prostornim standardima, urbanističko-tehničkim uvjetima i normativima za sprječavanje stvaranja arhitektonsko-urbanističkih prepreka za osobe s umanjenim tjelesnim mogućnostima*. U Republici Srpskoj je 2014. godine usvojen *Pravilnik o tehničkim standardima planiranja, projektovanja i izgradnje objekata*, kojima se osigurava nesmetano kretanje i pristup osobama s invaliditetom.

Za potrebe ovog priručnika i buduće analize pristupačnosti preuzeli smo ključne standarde pojedinih elemenata pristupačnosti iz Uredbe Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, kako bi poslužili kao osnova za procjenu poštivanja standarda pristupačnosti prostora koji će se analizirati.

2. Rezultati analize pristupačnosti

Na području grada Banja Luka rađena je analiza pristupačnosti javnih objekata i javnih površina za osobe s invaliditetom. Analiza je rađena od prosinca 2022. godine do veljače 2023. godine. Ukupno se analiziralo 14 objekata i to: gradska uprava, centar za socijalni rad, banjski dvor, poliklinika, sportska dvorana obilićevo, centralna pošta srpske, cafe i restoran Citadela, hotel vidović, crvena apoteka, tržni centar delta planet, frizerski salon KS, Nova banka, park Mladen Stojanović i raskrsnica u centru grada. Analiza je podrazumijevala posjetu svakom objektu ili javnoj površini, posmatranje situacije, popunjavanje univerzalnog obrasca za analizu pristupačnosti, fotografiranje objekta i izradu završnog izvještaja. Na području grada Banja Luka rađena je analiza koja je u potpunosti u skladu sa svim elementima iz priručnika.

Analizirani objekti na području grada Banja Luka ukazuju na potrebu dodatnog ulaganja u izgradnju pristupačnog okruženja skladno članku 9. Konvencije, preporukama i komentarima Odbora za osobe s invaliditetom, te odredbama lokalnog zakonodavstva. Na području grada nismo našli niti jedan objekt koje je u cijelosti pristupačan za osobe s invaliditetom. Postoje neki pozitivni primjeri koji gotovo u cijelosti zadovoljavaju standarde pristupačnosti, osim za pojedine kategorije. Najviše se ulagalo u pristupačan ulazak u objekt, ali unutrašnjosti objekta, pristupi službama, uslugama, toaletima i slično nisu pristupačni. Najveći problem predstavlja nedostatak taktilnih traka za slijepe osobe, ne postoje zvučne signalizacije na semaforima, postoje problemi s toaletima za OSI, a prilično je problematično i parkiranje osoba s invaliditetom. Javne površine (šetnice, parkovi, trgovi i sl.) zadovoljavaju osnovne standarde pristupačnosti korisnicima kolica i olakšavaju kretanje, ali slijepim osobama samostalno kretanje nije moguće.

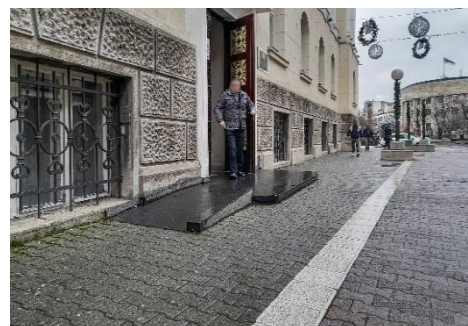
Grad Banja Luka, te pojedine ustanove trebaju u narednom razdoblju kroz javni budžet ili projektne donacije planirati sredstva kako bi se navedeni objekti izgradili pristupačnim za osobe s invaliditetom. Također, podizanje svijesti u javnosti o značaju pristupačnosti za osobe s invaliditetom je ključno, posebno ako govorimo o nesavjesnim vozačima i parkiranju automobila na mjesta koja su označena za osobe s invaliditetom ili na mjestima na kojima se kreću osobe s invaliditetom.

Analizu i izvještaj uradio: Milan Jović

2.1.ZGRADA GRADSKJE UPRAVE

Objekt se nalazi u centru grada na adresi Trg srpskih vladara broj 1. Zgrada je napravljena u prošlom stoljeću i od izgradnje do danas imala je istu funkciju. U zgradu su smještene sve najvažnije gradske službe. Zgrada se sastoji od tri kata, parkinga i pomoćnih prostorija. Možemo reći da je zgrada gradske uprave djelomično pristupačna za osobe s invaliditetom.

Ispred zgrade postoji javno dostupan parking na kojem ima jedno mjesto predviđeno za osobe s invaliditetom. Zgradi se može pristupiti pješice, postoji mogućnost nesmetanog kretanja osoba u kolcima, ali ne postoje taktilne trake za slijepe osobe. Jedan od tri ulaza u objekt je pristupačan, tu postoje stepenice i pored njih platforma koja omogućava ulaz u objekt. Ključevi od platforme se nalaze kod portira i oni su zaduženi pomoći prilikom ulaza. Osoblje na info pultu je susretljivo, ali nema dovoljno znanja i iskustva u radu s osobama s invaliditetom. Pult nije pristupačan za osobe s invaliditetom. U zgradi ne postoji toalet za sobe s invaliditetom. Gornje etaže su dostupne korisnicima kolica jer unutar zgrade postoji lift. Na trećem katu postoje dvije stepenice tako da službe koje su tu smještene nisu dostupne za OSI.

Preporuke:

- ✓ Ugraditi taktilne trake do objekta i unutar istog.
- ✓ Napraviti toalet za osobe s invaliditetom.
- ✓ Prilagoditi stepenice na trećem katu.
- ✓ Napraviti obuku za dio osoblja o radu s osobama s invaliditetom.

2.2. CRVENA APOTEKA

Zgrada Crvene apoteke nalazi se u centru grada na adresi Gajeve bb. Apoteka se prostire na oko 80 m² i nalazi se u prizemlju zgrade. Analizom je utvrđeno da je prostor djelomično prilagođen osobama s invaliditetom. Postoje neki elementi koji su prilagođeni korisnicima kolica, ali osobe s oštećenim sluhom i vidom bi zasigurno imale poteškoće u snalaženju. Ispred zgrade u kojoj se nalazi apoteka postoji javni parking na kojem ima jedno obilježeno mjesto za vozila osoba s invaliditetom. Nažalost, ta se obilježena mjesta uglavnom ne poštuju pa se na njih parkiraju i druga vozila. Zgradi se može pristupiti pješice, postoji mogućnost neometanog kretanja osoba u kolicima, ali ne postoje taktilne trake za slijepe i slabovidne osobe. Ulaz u objekt je pristupačan, iako ispred vrata postoji mali nagib koji zadovoljava uvjete. Osoblje koje radi u apoteci je vrlo susretljivo i rado će pomoći osobama s invaliditetom, ali nisu obučeni za rad s njima. Na primjer, osobama s oštećenim sluhom daju papir da napišu što im je potrebno. U objektu postoji toalet, ali je on namijenjen samo za osoblje apoteke.

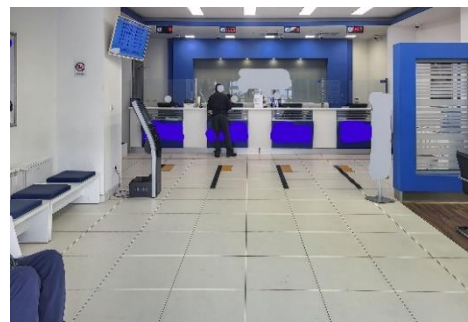
Preporuke:

- ✓ Ugraditi taktilne trake do objekta i unutar istog.
- ✓ Napraviti pult za osobe s invaliditetom.
- ✓ Obučiti osoblje o radu s osobama s invaliditetom.

2.3.NOVA BANKA, FILIJALA

Banka se nalazi u centru grada na adresi Kralja Petra I Karađorđevića bb. Prostor je prizemnog tipa i posjeduje parking. Ovaj je objekt najvećim dijelom prilagođen osobama s invaliditetom. Osobe oštećenog sluha i korisnici kolica neće imati problema pri snalaženju i kretanju unutar objekta. Ispred zgrade postoji javni parking, ali nema obilježenih mjesta za osobe s invaliditetom. Do objekta se može doći pješice. Ravno je, tako da korisnici kolica mogu neometano doći do objekta, dok će slijepe i slabovidne osobe imati problem jer ne postoje taktilne trake. Ulaz u objekt je pristupačan, sve je ravno i u istom nivou kao i trotoar ispred, vrata su elektronska, klizna i zadovoljavajuće su širine. Unutar objekta ne postoji toalet za klijente. Ljubazno i susretljivo osoblje trudi se da ispuni potrebe osoba s invaliditetom i da im u svakom trenutku pomognu, iako nisu prošli obuku rada s takvim osobama. Na pultovima su istaknute naljepnice na kojima piše da „trudnice i invalidi imaju prednost“ što je svakako primjer dobre prakse koji treba slijediti. Osoblju uposlenom u banci je jako bitno da svaki klijent bude zadovoljan i voljni su da prostor prilagode osobama s invaliditetom, iako su dobar dio prostora već prilagodili.

Preporuke:

- ✓ Ugraditi taktilne trake do i unutar objekta.
- ✓ Obučiti osoblje za rad s osobama s invaliditetom.
- ✓ Napraviti pult za osobe s invaliditetom.

2.4.CENTAR ZA SOCIJALNI RAD

Zgrada Centra za socijalni rad Banja Luka nalazi se u centru grada na adresi Gundulićeva 31. Zgrada je napravljena 2006. godine i od izgradnje do danas ima istu funkciju. U zgradi su smještena sva odjeljenja za socijalna pitanja građana. Zgrada se prostire na oko 700 m² i sastoji se od četiri kata. Analizom je utvrđeno da zgrada nije u potpunosti pristupačna za osobe s invaliditetom. Postoje određeni elementi koji su prilagođeni osobama s invaliditetom, na prvom mjestu teško pokretnim osobama i korisnicima kolica, dok će osoba oštećenog vida ili sluha imati problem za samostalno snalaženje. Iza zgrade postoji javno dostupan parking na kojem ima više mjesta za vozila osoba s invaliditetom. Zgradi se može pristupiti pješice, postoji mogućnost neometanog kretanja osoba u kolicima, ali ne postoje taktilne trake za slijepe osobe. Stepenice i kosa ravan omogućuju ulaz u objekt. Osoblje na info pultu je susretljivo, ali nema dovoljno znanja i iskustva u radu s osobama s invaliditetom. Pult nije pristupačan. U zgradi postoji jedan toalet koji je namijenjen za osobe s invaliditetom, ali je u jako lošem stanju i potrebno mu je renoviranje. Pristup gornjim etažama objekta je riješen dizalom, ali je ono u kvaru već duže vrijeme.

Preporuke:

- ✓ Ugraditi taktilne trake do objekta i unutar istog
- ✓ Renovirati toalet za osobe s invaliditetom
- ✓ Popraviti dizalo
- ✓ Educirati dio osoblja o radu s osobama s invaliditetom

2.5. NARODNO POZORIŠTE REPUBLIKE SRPSKE

Zgrada Narodnog pozorišta Republike Srpske nalazi se na adresi Kralja I Karađorđevića 78 u Banja Luci. Objekt je izgrađen 1934. godine i od tad ima istu namjenu. Zgrada se sastoji od prizemlja i prvog kata. U prizemlju se nalazi velika scena, a na katu mala scena. Analizama je zaključeno da je zgrada djelomično prilagođena potrebama osoba s invaliditetom. Objekt ne posjeduje svoj parking. Zgradi se može pristupiti pješice i omogućeno je neometano kretanje osoba u kolicima, ali ne postoje taktilne trake za slijepe i slabovidne osobe. Ulaz u objekt je djelomično pristupačan, postoji kosa ravan koja je previše strma. Prizemlje je prilagođeno korisnicima kolica, ali ne i slijepim i slabovidnim osobama. U prizemlju objekta postoji toalet koji nije prilagođen za OSI. Najveći problem predstavlja prvi kat objekta koji je u potpunosti nepristupačan za korisnike kolica i teško pokretne osobe, jer se njemu pristupa samo stepenicama. Ne postoji dizalo, podizna platforma ni bilo koji drugi način pristupa. Osoblje je susretljivo, voljno pomoći, ali nisu prošli obuku rada s osobama s invaliditetom.

Preporuke:

- ✓ Ugraditi taktilne trake do objekta i unutar istog
- ✓ Napraviti toalet za osobe s invaliditetom
- ✓ Napraviti dizalo za pristup prvom katu
- ✓ Postojeću kosu ravan prepraviti jer je previše strma
- ✓ Napraviti obuku za dio osoblja o radu s osobama s invaliditetom.

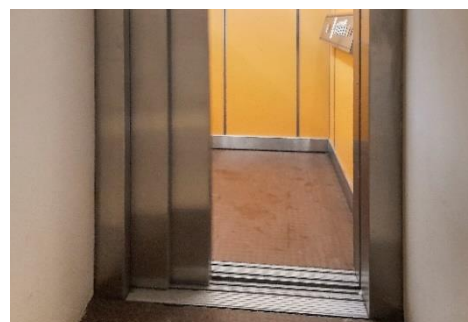
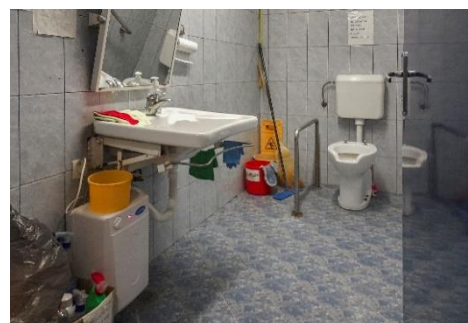

2.6.POLIKLINIKA

Prostorije Poliklinike nalaze se na adresi Jug Bogdana 66 u užem centru grada. Zgrada se sastoji od četiri etaže gdje su smještene sve službe poliklinike. Provedenom analizom utvrđeno je da je zgrada djelomično prilagođena OSI. Za osobe oštećenog sluha ima vizualna signalizacija, ali ne u cijelom objektu. Za slijepe i slabovidne osobe nema prilagođenih dijelova. Ispred zgrade postoji javno dostupan parking na kojem nema označenih mjesta za osobe sa invaliditetom. Zgradi se može pristupiti pješice, postoji mogućnost neometanog kretanja osoba u kolicima, ali ne postoje taktilne trake za slijepe i slabovidne osobe. Glavni ulaz u objekt je nepristupačan. Do glavnog ulaza vode stepenice, uz njih su postavljene strme metalne ploče namijenjene za ležeća kolica u sanitetskim vozilima. Postoji sporedni ulaz s kosom ravni koja je oštećena, tako da se u zgradu ulazi iz podruma (-1), a dalje je sve dostupno korisnicima kolica dok drugim korisnicima nije prilagođeno. Pult nije pristupačan. U podrumu zgrade postoji jedan toalet koji je namijenjen za osobe s invaliditetom. S obzirom na to da poliklinika ima dizalo koji je u uporabi, svi katovi su dostupni korisnicima kolica. Osoblje je vrlo susretljivo, imaju znanje i iskustvo u radu s osobama s invaliditetom.

Preporuke:

- ✓ Ugraditi taktilne trake do objekta i unutar istog.
- ✓ Napraviti kosu ravan ispred objekta.
- ✓ Označiti parking mjesta za OSI.

2.7.FRIZERSKI SALON KS

Frizerski salon KS nalazi se u centru Banja Luke, na adresi Bana Milosavljevića 36, u prizemlju zgrade.

Nakon izvršene analize, zaključak je da je objekt djelomično prilagođen osobama s invaliditetom. Prilaz zgradi je pristupačan, trotoari u okolini su prilagođeni osobama s invaliditetom i nema većih barijera.

Prostor nije prilagođen slijepim i slabovidnim osoba. Jedan od problema je nedostatak parking prostora ispred i u blizini zgrade gdje se salon nalazi. Vozilima se često blokira prilaz salonu.

Ulazak u objekt je pristupačan, nema barijera i vrata su dovoljne širine. Kretanje u objektu je moguće iako se radi u relativno malom prostoru. U sklopu salona postoji toalet za radnike, ali ne i za korisnike njihovih usluga. Osoblje salona je vrlo susretljivo i ima iskustva sa osobama s invaliditetom, ali nije prošlo nikakvu obuku.

Preporuke:

- ✓ ugraditi taktilne trake do objekta
- ✓ pronaći adekvatno rješenje za problem parkiranja

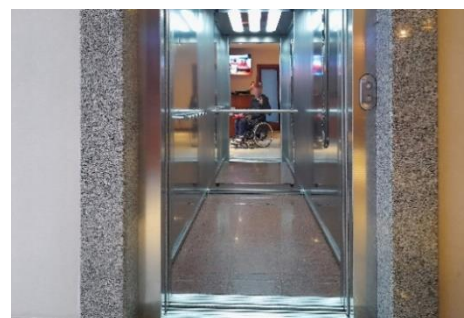

2.8. HOTEL VIDOVIĆ

Zgrada hotela „Vidović“ nalazi se u centru grada na adresi Ivana Franjića Jukića 11. Zgrada od svoje izgradnje do danas ima istu ulogu. Hotel posjeduje četiri zvjezdice, nalazi se na četiri etaže i luksuzno je opremljen. Zgrada hotela je djelomično pristupačna za osobe s invaliditetom. Postoje određeni elementi koji su prilagođeni tj. pristupačni teško pokretnim osobama i korisnicima invalidskih kolica. Osobe oštećenog vida ili sluha će imati poteškoće za samostalno snalaženje u objektu. Unutar objekta postoji garaža koja nema označena parking mjesta. Zgradi se može pristupiti pješice i postoji mogućnost neometanog kretanja osoba u kolicima, ali ne postoje taktilne trake za slijepe i slabovidne osobe. Ulaz u objekt je ravan i pristupačan, međutim pult nije. Pored recepcije postoji toalet, ali nije prilagođen osobama s invaliditetom. Gornje etaže objekta su prilagođene korisnicima kolica. Prema riječima osoblja, imaju prilagođene sobe za osobe s invaliditetom, ali nisu bile spremne za pokaz. Osoblje je susretljivo, ali nema dovoljno znanja i iskustva u radu s osobama s invaliditetom.

Preporuke:

- ✓ Olakšati kretanje slijepim osobama ugrađivanjem taktilne trake.
- ✓ U blizini recepcije i restorana napraviti toalet za osobe s invaliditetom
- ✓ Educirati dio osoblja za rad s osobama s invaliditetom.
- ✓ Urediti info pult za OSI.
- ✓ Obilježiti parking mjesta za OSI.

2.9. PARK MLADEN STOJANOVIĆ

Park Mladen Stojanović se nalazi na nekih 500m od centra grada Banja Luke na adresi Mladena Stojanovića bb. Park Mladen Stojanović je najveći park u Banja Luci, u čijem sklopu se nalazi raznovrstan sadržaj. Analizom je ustvrđeno da sadržaji, kao i sportski tereni nisu prilagođeni osobama s invaliditetom. U cijelom parku može se izdvojiti jedino dječje igralište na kojem postoji ljuljačka za djecu korisnike kolica i to je sve što se tiče prilagodbe osobama s invaliditetom. Taktilne trake ne postoje, što predstavlja veliki problem slijepim i slabovidnim licima. Staze su u prilično lošem stanju, tako da i korisnici kolica imaju problem s kretanjem. Toaleti unutar parka postoje i mobilnog su tipa, međutim nisu prilagođeni osobama s invaliditetom, kao ni mobilijar. Park ima svoj parking s jednim propisno obilježenim mjestom za OSI koje se nažalost ne poštuje i na kojem se parkiraju i osobe bez invaliditeta.

Preporuke:

- ✓ Ugraditi taktilne trake do parka i unutar parka.
- ✓ Napraviti toalet za osobe s invaliditetom.
- ✓ Rekonstruirati staze za šetnju kako bi se svim posjetiteljima olakšalo kretanje, a posebno osobama s invaliditetom.
- ✓ Ugraditi pristupačni mobilijar.
- ✓ Napraviti dodatna parking mjesta za OSI.

Napomena: park je nakon analize rekonstruiran i sada je situacija puno bolja.

2.10. POŠTE SRPSKE

Zgrada Pošte Srpske nalazi se u centru grada na adresi Petra I Karađorđevića br. 93. U zgradi je smještena Centralna pošta. Zgrada se prostire na oko 1000 m², sastoji se od tri kata i pomoćnih objekata. Provedenom analizom utvrđeno je da zgrada nije pristupačna za osobe s invaliditetom. Samo neki dijelovi objekta zadovoljavaju standarde pristupačnosti, ali postoje i dijelovi koji su u potpunosti nepristupačni. Objekt nije prilagođen osobama oštećenog sluha i vida. Zgradi se može pristupiti pješice. Postoji mogućnost neometanog kretanja osoba u kolicima, ali ne postoje taktilne trake. Ulaz u objekt je pristupačan, postoje stepenice i pored njih kosa ravan koja osobama s invaliditetom omogućava ulaz u objekt. Šalteri nisu pristupačni za osobe s invaliditetom. U zgradi se nalazi toalet koji je namijenjen isključivo za uposlenike pošte, taj toalet nije pristupačan za osobe s invaliditetom. Gornje etaže objekta su u potpunosti nepristupačne za teško pokretne osobe i korisnike kolica, jer im se pristupa isključivo pomoću stepenica. Ne postoji dizalo, kosa ravan, podizna platforma ili drugi način pristupa katovima. Osoblje na šalterima je susretljivo, ali nema dovoljno znanja i iskustva u radu s osobama s invaliditetom.

Preporuke:

- ✓ Ugraditi taktilne trake.
- ✓ Napraviti dizalo za pristup katovima.
- ✓ Prilagoditi šaltere za OSI.
- ✓ Prilagoditi toalete za OSI.
- ✓ Obučiti osoblje o radu s OSI.

2.11. RASKRIŽJE U ULICI KRALJA PETRA I

Za potrebe ove analize izabrali smo jedno od najprometnijih raskrižja u Banja Luci. Raskrižje se nalazi u centru grada, ulica Kralja Petra I Karađorđevića. U blizini raskrižja nalazi se mnogo javnih objekata poput banke, knjižare, trgovačkog centra, šetnice i brojnih drugih različitih namjena. Raskrižje nije baš najbolje riješeno ni za osobe bez poteškoća jer naizmjenično propušta automobile tako da je sasvim moguće, čekajući zeleno svjetlo, da pješaci ostanu na ostrvu koje je prilično malih dimenzija. Ovo može biti posebno veliki problem za osobe s invaliditetom. Raskrižje je arhitektonski prilagođeno za korisnike kolica, ali ne u potpunosti i za slijepe i slabovidne osobe, što je vidljivo na fotografijama. Nakon detaljne analize, utvrđeno je da je raskrižje samo djelomično prilagođeno osobama s invaliditetom i to prvenstveno korisnicima kolica, dok bi slijepe i slabovidne osobe imale poteškoće prilikom prelaska ulice i snalaženja općenito. Posebno veliki problem je nedostatak zvučnog semafora bez kojeg slijepe osobe teško mogu samostalno preći ovo raskrižje.

Preporuke:

- ✓ Ugraditi taktilne trake radi lakšeg i sigurnijeg kretanja slijepih i slabovidnih osoba.
- ✓ Proširiti ostrva, ne samo zbog osoba s invaliditetom nego i zbog ostalih učesnika u prometu.
- ✓ Napraviti zvučnu signalizaciju na semaforima radi sigurnijeg prelaska ulica svih pješaka.

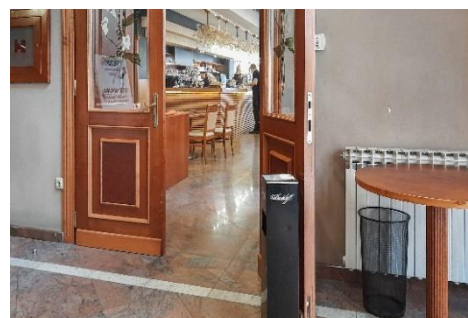
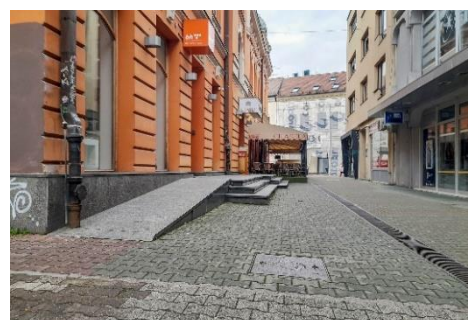

2.12.RESTORAN CITADELA

Restoran „Citadela“ nalazi se na adresi Kralja Alfonsa XIII 2, u centru Banja Luke. Objekt se sastoji od prizemlja i prvog kata. U prizemlju se nalaze kafić i slastičarna, a na katu restoran. Nakon provedene analize, zaključeno je da objekt nije prilagođen osobama s invaliditetom. Samo manji dijelovi objekta jesu prilagođeni, npr. kosa ravan za korisnike kolica. Restoran ne posjeduje svoj parking. Restoranu se može pristupiti pješice, postoji mogućnost neometanog kretanja osoba u kolicima, ali ne postoje taktilne trake za slijepe i slabovidne osobe. Sporedni ulaz u restoran je pristupačan, stepenice i kosa ravan omogućuju ulaz u objekt, dok se na glavnom ulazu nalaze samo stepenice. Objekt ima i baštu koja nije pristupačna za osobe s invaliditetom. Gornja etaža je pristupačna i do nje vodi dizalo. Osoblje je susretljivo i dozvoljavaju uporabu dizala korisnicima kolica. Toalet se nalazi u prizemlju objekta i nije prilagođen osobama s invaliditetom. Osoblje je susretljivo, ali nema dovoljno znanja i iskustva u radu s osobama s invaliditetom.

Preporuke:

- ✓ Olakšati kretanje slijepim i slabovidnim osobama ugrađivanjem taktilne trake do objekta i unutar istog.
- ✓ Prilagoditi postojeći toalet osobama s invaliditetom ili napraviti novi.
- ✓ Korisnicima kolica napraviti neometan pristup bašti restorana.
- ✓ Educirati dio osoblja za rad s osobama s invaliditetom.

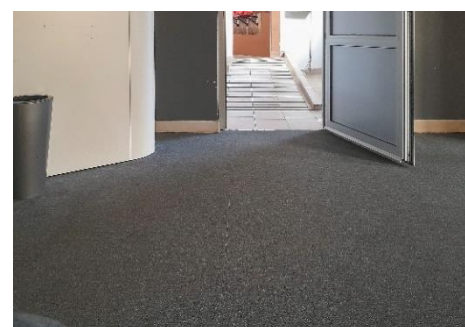
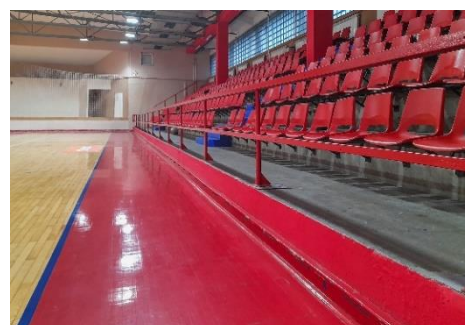

2.13. SPORTSKA DVORANA OBILIĆEVO

Sportska dvorana Obilićevo nalazi se u centru grada Banja Luke, na adresi Carice Milice bb. U dvorani su smješteni sportska dvorana i kazalište. U dvorani se održavaju razna sportska takmičenja kao treninzi i takmičenja košarke u kolicima. Sportska dvorana je samo malim dijelom pristupačna za osobe s invaliditetom. Korisnici kolica mogu pristupiti tribinama, ali mogu stati samo na prolaz čime prave problem ostalim osobama pri kretanju. Ispred dvorane postoji parking na kojem nema označenih mjesta za vozila osoba s invaliditetom. Dvorani se može pristupiti pješice, postoji mogućnost neometanog kretanja osoba u kolicima, ali ne postoje taktilne trake za slijepe i slabovidne osobe. Poseban ulaz u objekt je pristupačan, dok se na glavne ulaze ne može ući zbog stepenica. U zgradi postoje dva toaleta koji su namijenjena osobama s invaliditetom, ali su isti zaključani i ključevi se moraju tražiti od dežurnog osoblja. Osoblje dvorane je susretljivo, ali nema dovoljno znanja i iskustva u radu s osobama s invaliditetom.

Preporuke:

- ✓ Ugraditi taktilne trake.
- ✓ Otključati toalete za osobe s invaliditetom.
- ✓ Napraviti mjesto na tribinama.
- ✓ Napraviti obuku za osoblje o radu s osobama s invaliditetom.
- ✓ Označiti parking mjesto za OSI.

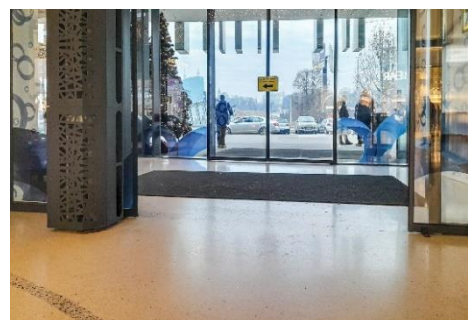

2.14. TRŽNI CENTAR DELTA PLANET

Objekt se nalazi na udaljenosti od 500 m od centra grada, na adresi Bulevar srpske vojske broj 8. Objekt se koristi kao trgovački centar s brojnom ponudom različitih trgovačkih lanaca. Objekt se sastoji od podzemne garaže, prizemlja i prvog kata. Za ovaj objekt možemo reći da je u najvećoj mjeri prilagođen osobama s invaliditetom te da su brojni sadržaji prilagođeni osobama s invaliditetom. Garaža ima veliki broj parking mjesta za osobe s invaliditetom, obilježenih prema standardima. Pored objekta također se nalazi vanjski parking s velikim brojem označenih parking mjesta za osobe s invaliditetom, no problem predstavljaju automobili koji se nepropisno parkiraju na mjesta predviđena za osobe s invaliditetom. Prilaz objektu je moguć za korisnike invalidskih kolica. Unutrašnjost objekta je ravna i pristupačna korisnicima kolica, gotovo bez prepreka. Objekt posjeduje četiri dizala koja su dobrog kvaliteta i funkcionalnosti, posjeduju Brajevo pismo i zvučnu signalizaciju. Toalet je prilagođen svim potrebama osoba s invaliditetom. Osoblje je jako susretljivo i ljubazno, ali nije prošlo obuku.

Preporuke:

- ✓ Kako bi olakšali kretanje i snalaženje u trgovačkom centru slijepim i slabovidnim osobama, ugraditi taktilne trake do objekta i unutar istog.
- ✓ Riješiti problem parkiranja za osobe s invaliditetom.
- ✓ Obučiti osoblje za rad s OSI.

3. Dodatak - Obrazac za analizu pristupačnosti

(Molimo pažljivo analizirati i popuniti sve elemente upitnika. U koloni procjena stavljate oznaku da ili ne, a u komentar ispod upisujete specifične stavke za svaki objekt).

Naziv objekta:
Točna adresa:
Vrsta objekta i njegova svrha:

Rb.	Kategorija	Opis	Procjena
ZAJEDNIČKI ELEMENTI ZA SVE OBJEKTE			
1.	Prilaz do objekta	Može li se objektu pristupiti pješice bez barijera?	
		Jesu li trotoari prilagođeni za kretanje OSI?	
		Postoji li javni parking ili namjenski parking u blizini objekta od kojeg se može lako doći do objekta?	
		Postoji li parking mjesto za OSI koje je propisne veličine i obilježeno za OSI?	
		Postoji li pristupačan javni prijevoz koji vodi do objekta, s pristupačnom stanicom?	
		Postoji li taktilna oznaka koja vodi do objekta?	
		Postoje li zvučni semafori u blizini objekta?	
		Postoji li neprekinut pristupačan put kretanja od dolazne tačke do objekta?	
2.	Ulaz u objekt	Je li ulaz u objekt ravan ili postoji li alternativni način ulaska (kosa ravan, lift ili podizna platforma)?	
		Jesu li ulazna vrata šira od 90 cm, elektronska ili se otvaraju se prema unutra?	
		Je li ulazni hodnik bez prepreka i omogućava li kretanje korisnicima invalidskih kolica?	
3.	Unutrašnjost objekta	Jesu li hodnici ravni, bez barijera i dovoljne širine za nesmetano kretanje korisnicima kolica?	

		Jesu li usluge/prostorije unutar objekta pristupačne za OSI (uredi, šalteri, službe, i sl.)?	
		Ako se radi o objektu na više etaža je li svaka etaža pristupačna (postoji lift, kosa ravan ili podizna platforma koja vodi do gornje etaže)?	
		Jesu li pragovi manji od 5 cm ili ih nema nikako?	
4.	Prijemni pult, recepcija, šalter i sl.	Može li se prići pultu bez prepreka?	
		Je li pult podešen na visini za korisnike invalidskih kolica?	
		Postoji li pult za osobe oštećenog sluha i vida?	
5.	Lift (ako postoji)	Je li lift dovoljne veličine da u njega može ući osoba u kolicima i asistent?	
		Ima li lift oznake na Brajevom pismu?	
		Ima li lift zvučnu / govornu signalizaciju?	
6.	Toalet	Postoji li toalet za OSI koji je vidno označen?	
		Koristi li se toalet za OSI, je li otključan (ili postoje upute gdje dobiti ključ)?	
		Je li toalet prilagođen za OSI (veličina, školjka, držači i sl.)?	
		Postoji li vizualna i taktilna uputa za toalet?	
7.	Osoblje	Je li osoblje susretljivo i spremno pomoći OSI?	
		Postoji li način komunikacije osoblja i osoba s oštećenim sluhom / govorom?	
		Postoje li zvučne ili vizualne aplikacije u objektu?	
		Je li osoblje prošlo obuku za rad s OSI?	
SPECIFIČNI ELEMENTI ZA POJEDINE OBJEKTE			
8.	Ugostiteljski objekti (restoran, kafić i sl.)	Može li se kretati između stolova s kolicima ili štapom?	
		Jesu li stolovi prilagođeni za OSI (visina i fleksibilnost)?	
		Postoji li zvučna ili vizualna aplikacija?	
9.	Hoteli, moteli, prenoćišta	Može li se nesmetano prići svim dijelovima hotela (recepcija, restoran, dvorana, wellness i sl.)	

		Postoje li pristupačne sobe za OSI?	
		Postoje li zvučne ili vizualne oznake – aplikacije?	
10	Kulturni ili sportski centri	Postoji li sadržaj koji je prilagođen za OSI?	
		Postoje li prilagođena sjedišta za OSI?	
		Postoje li zvučne ili vizualne aplikacije, oznake?	
11	Javne šetnice, trgovi, parkovi i sl.	Je li javni prostor pristupačan za kretanje OSI?	
		Je li postavljeni mobilijar pristupačan za OSI?	
		Postoji li taktilna traka?	
		Postoji li zvučna ili vizualna aplikacija, oznake?	
		Postoji li javni toalet pristupačan za OSI?	

Završni komentar za objekt (upisati sve ostale elemente koji su važni za analizu pristupačnosti).